

SZAKKOLLÉGIUMI FÜZETEK 5.



SZTE MÓRA FERENC
SZAKKOLLÉGIUM

MÓRA AKADÉMIA
SZAKKOLLÉGIUMI
TANULMÁNYKÖTET

SZAKKOLLÉGIUMI FÜZETEK 5.
a Móra Ferenc Szakkollégium évkönyve

*80. születésnapja alkalmából
szeretettel ajánljuk a kötetet
Vörös Lászlónénak,
a Móra Ferenc Szakkollégium
nyugalmazott igazgatójának.*

A kötet a
Szegedi Tudományegyetem Móra Ferenc Szakkollégiumának
kiadványa.

A kötet megjelenését támogatták:



EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA



EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ



A kiadvány az NTP-SZKOLL-17-0029 jelű,
A Móra Ferenc Szakkollégium szakmai, kulturális, közéleti
programjai pályázat keretein belül készült.

SZAKKOLLÉGIUMI FÜZETEK 5.

MÓRA AKADÉMIA
SZAKKOLLÉGIUMI TANULMÁNYKÖTET



SZEGED

2018

Sorozatszerkesztő

KOVÁCS ATTILA

Szerkesztette

BÍRÓ GYÖNGYVÉR

A kötetben szereplő tanulmányok szerzői:

BANOS BENJÁMIN

BUDAI CSILLA MARIANN

CSIBY ÉDUA BOGLÁRKA

CSIFÓ TAMÁS

CSÍK ÁDÁM LAJOS

CSÍKI OTTÓ

CSUTAK ZSOLT

DEÁK ÁDÁM

GAÁL GABRIELLA

HERGOTT KRISTÓF

HIRTH ZSÓFIA

KARÁCSONYI KRISZTINA

KELEMEN DÁVID

KONKOLY SÁNDOR

KOVÁCS GYÖRGYI

KRIZSÁN BÁLINT

MAKOVICS GÁBOR

MÁLTESICS PÉTER

MOGYORÓSI RENÁTÓ

MANUEL

NAGY LÁSZLÓNÉ

NAGY VIOLA JÚLIA

NÉMET KLAUDIÓ

RADNAI DÁNIEL SZABOLCS

RIDEG BÉLA

SÜLI SZABINA MERCÉDESZ

SZABÓ DOROTTYA

SZIVÓS ÁDÁM

TAR CZALI LEVENTE DÁVID

TÓTH BALÁZS

ISSN 2064-809X

© a szerzők 2018

© a szerkesztők 2018

Minden jog fenntartva.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó (KOVÁCS ATTILA).....	10
-----------------------------	----

NYELVÉSZET

KARÁCSONYI KRISZTINA: A magyar relációs főnevek szintaktikai szerkezete.....	13
--	----

KRISZTINA KARÁCSONYI: The syntactical structure of Hungarian relational nouns.....	19
--	----

CSIBY ÉDUA BOGLÁRKA: Esettanulmány egy angol írástechnikát fejlesztő kurzus összetett oktatói értékelésének hatékonyságáról.....	20
---	----

ÉDUA BOGLÁRKA CSIBY: A case study on the effects of complex feedback practise in an EFL writing course.....	29
--	----

SZABÓ DOROTTYA: A vlogsorozatok műfaji előzményei.....	30
--	----

DOROTTYA SZABÓ: The genre context for vlogseries	40
--	----

IRODALOM

KOVÁCS GYÖRGYI: A hamelni patkányfogó alakja Robert Browning versében és Lucy Maud Montgomery <i>Anne a Zöld Oromból</i> sorozatában.....	41
--	----

GYÖRGYI KOVÁCS: The Pied Piper of Hamelin in Robert Browning's poem and in Lucy Maud Montgomery's <i>Anne of Green Gables</i> series.....	50
--	----

RADNAI DÁNIEL SZABOLCS: Kisfaludy Sándor portréja és a nemzeti irodalom képe Eötvös Károly balatoni utazásaiban	51
--	----

DÁNIEL SZABOLCS RADNAI: Sándor Kisfaludy's portrait and the image of national literature in Károly Eötvös' travels around Lake Balaton	63
---	----

BUDAI CSILLA MARIANN: A történetmondás és kultúra kapcsolata Vincze Ferenc <i>Desertum</i> című művében	64
--	-----------

CSILLA MARIANN BUDAI: Legătura dintre istorisire și cultură în opera <i>Desertum</i> de Vincze Ferenc.....	73
--	----

GAÁL GABRIELLA: (Szöveg)testek kavalkádjában Tóth Krisztina <i>Pixel</i> című prózakötetében.....	74
--	-----------

GABRIELLA GAÁL: In the Pixel-cavalcade of Tóth Krisztina's (text)corpus	83
---	----

RIDEG BÉLA: Női sors, realitás, misztikum Mari Saat <i>A lasnamäe-i megváltó</i> című kisregényében.....	84
---	-----------

BÉLA RIDEG: Naiste saatus, tegelikkus, müstikism Mari Saat Lasnamäe Lunastaja väikeses vähendamises.....	90
--	----

FÖLD- ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNY

KONKOLY SÁNDOR: A Mohácsi-sziget, mint potenciális termálvíz és szénhidrogén lelőhely ..	91
---	-----------

SÁNDOR KONKOLY: The Mohács Island, as potential thermal water and hydrocarbon reserve area	112
--	-----

MÁLTESICS PÉTER: Aktív turizmus a Mátrában. A turisztikai megújulás esélyeinek és lehetőségeinek vizsgálata	113
--	------------

PÉTER MÁLTESICS: Active Tourism in the Matra Hills. Chances and opportunities of product innovation.....	137
--	-----

RÉGÉSZET ÉS TÖRTÉNETTUDOMÁNY

HERGOTT KRISTÓF: Avar kori nyílhegyek a Körös-Tisza-Maros vidéken	138
--	------------

KRISTÓF HERGOTT: Avar age arrowheads from Körös-Tisza-Maros region	154
--	-----

CSIFÓ TAMÁS: Szilágyi Erzsébet politikai tevékenysége 1458–1464 között.....	155
--	------------

TAMÁS CSIFÓ: The political activity of Elisabeth Szilágyi between 1458 and 1464	172
---	-----

DEÁK ÁDÁM: Az 1843/44. évi országgyűlés a liberális főrendi ellenzék szemszögéből.....	173
ÁDÁM DEÁK: The Diet in 1843/44 from the perspective of the liberal lords.....	191
TARCSALI LEVENTE DÁVID: Széchenyi István az 1847–1848-as országgyűlésen.....	192
LEVENTE DÁVID TARCSALI: István Széchenyi on the 1847–1848 diet.....	206
KRIZSÁN BÁLINT: A magyar konzervatív sajtó az 1848-as forradalmak idején. Elutasításból elfogadás – 1848. január–március.....	207
BÁLINT KRIZSÁN: The Hungarian conservative press during the Revolutions of 1848 From rejection to acceptance –January–March 1848	217
NÉMET KLAUDIÓ: Elkerült tragédiák.....	218
KLAUDIÓ NÉMET: Avoided tragedies	221
CsÍK ÁDÁM LAJOS: Az 1968-as csehszlovákiai bevonulás a 31. harckocsiezered szemszögéből	222
ÁDÁM LAJOS CSÍK: The Entry into Czechoslovakia in 1968 from the point of view of the 31 st Tank Division	232
MOGYORÓSI RENÁTÓ MANUEL: Oroszország helye a nap alatt. Az Ukrajnáért vívott geopolitikai sakkjátszma három szintjének elemzése.....	233
RENÁTÓ MANUEL MOGYORÓSI: Russia's place in the sun. The examination of the three levels of the geopolitical chess game for Ukraine	251
 <i>SZOCIOLÓGIA, PSZICHOLÓGIA, PEDAGÓGIA</i> 	
KELEMEN DÁVID: Nemekkel kapcsolatos szerepelvárások tükröződése szabad mesélési helyzetben.....	252
DÁVID KELEMEN: Expression of Gender Stereotypes on Open-ended Situation of Telling Stories	270

MAKOVICS GÁBOR: Társas összehasonlítás az iskolai motiváció tükrében	271
GÁBOR MAKOVICS: Social comparison from the view of school motivation	287
NAGY VIOLA JÚLIA: A kreativitás vizsgálata gimnáziumi tanulók körében.....	288
VIOLA JÚLIA NAGY: Examination of Creativity among Secondary School Students	303
SZIVÓS ÁDÁM – NAGY LÁSZLÓNÉ: A kritikai gondolkodás és a fogászati egészségműveltség együttes fejlesztésének lehetősége biológiaórán	304
ÁDÁM SZIVÓS – LÁSZLÓNÉ NAGY: The possibility of joint development of critical thinking and oral health literacy in Biology classes.....	315
 <i>POLITIKATUDOMÁNY, NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK ÉS BIZTONSÁGPOLITIKA</i>	
HIRTH ZSÓFIA: A populizmus elemei a Jobbik politikájában	316
ZSÓFIA HIRTH: The elements of populism of the Jobbik's policy	326
BANOS BENJÁMIN: A kelet-németországi területek konvergenciája a 2017-es választások tükrében	327
BENJÁMIN BANOS: The convergence of the eastern part of Germany in the context of the 2017 German federal elections	341
SÜLI SZABINA MERCÉDESZ: A kémkedés megítélése, és büntetőjogi természete a rendszer váltást követő évtizedekben, különös tekintettel a rehabilitáció jogi és politikai relevanciáira.....	342
SZABINA MERCÉDESZ SÜLI: The perception and criminal character of espionage in the decades after the change of regime, with special regard to the legal and political relevance of rehabilitation.....	359
CSUTAK ZSOLT: Kiberbiztonsági kihívások a 21. században.....	360
ZSOLT CSUTAK: Cyber security challenges in the 21 st century.....	375

TÓTH BALÁZS: Válság utáni kihívások az államadósság-finanszírozásban Közép-Európa országaiiban.....	376
--	------------

BALÁZS TÓTH: Post-crisis challenges in the government debt management in the Central European countries	388
--	-----

CSÍKI OTTÓ: Az elektromos autók számának előrejelzése globális szinten	389
---	------------

OTTÓ CSÍKI: A forecasting study of the number of electric cars on a global level	411
--	-----

Tisztelt Olvasó!

Szeretettel ajánlom figyelmébe az SZTE Móra Ferenc Szakkollégium Móra Akadémia sorozatának ötödik kötetét, mely a 2017. december 1–2-i I. Móra Nemzetközi Interdiszciplináris Szakkollégiumi Konferencia előadásaira épül, az ott elhangzott előadások szerkesztett változata, de a kötetbe bekerült néhány különösen értékes, elsősorban történelmi és társadalomtudományi kutatás anyaga is.

Hallgatói kezdeményezésre, a fél évszázados múltra visszatekintő Móra Ferenc Kollégium nemes hagyományaira, gazdag és sokszínű programkínálatára, egyetem és városszerte is ismert népszerű előadássorozataira építve hoztuk létre 2011-ben a Móra Ferenc Szakkollégiumot, amely az elmúlt évek aktivitásának, szakmai tevékenységének elismeréseként először 2015-ben, majd 2018-ban újfent elnyerte a 3 évre minősített szakkollégium címet, 2018 márciusától pedig akkreditált kiváló tehetségpont.

A szakkollégium struktúrájában öt tagozatra épül, a humántudományi, a természettudományi, a közgazdaságtudományi és a jogi, valamint a pedagógiai tagozat lefedi a szakmai munka minden szegmensét. A tagozatok a kurzusok, konferenciák szervezésében autonómiát élveznek, ugyanakkor a tagozati sokszínűség lehetőséget teremt az interdiszciplinaritásra is. Képzési modellünkben a kurzusok, műhelyek, vitaestek mellett fontos szerepet szánunk hallgatóink tudományos tevékenységének elősegítésére, szorgalmazzuk, hogy kutatásaik eredményeit, módszertanát mutassák be, és vitassák meg hallgatótársaikkal. Ez a cél vezérelt bennünket, amikor létrehoztuk a Móra Akadémiát, amelynek azt a szerepet szántuk, hogy fórumot teremtsen hallgatóink tudományos, szakmai megnyilvánulásaira, és összefogja, koordinálja a szakmai konferenciáinkat. Az Akadémia 2013-ban, a szakkollégium első önállóan szervezett tudományközi belső konferenciáján sikeresen debütált, azóta további tizenegy országos konferenciának, workshopnak adtunk otthont, a mórás konferenciák az idő haladtával egyre népszerűbbé és színvonalasabbá váltak. Különösen országos bölcsészettudományi konferenciáink vívtak ki rangot maguknak a szakkollégiumi közösség körében, a kétévente rendezett eseményen általában 5–6 felsőoktatási intézmény 8–10 szakkollégiumának 30–36 előadóját láthattuk vendégül. Szakkollégistáink körében a természettudományi konferenciáink is népszerűek voltak, de külső szakkollégiumokból már kisebb volt az érdeklődés, míg közgazdaságtudományi konferenciánk az SZTE hallgatói mellett a vidéki szakkollégiumok számára jelentettek vonzerőt. A bölcsészettudományok mellett még politológia tárgyú konferenciáink váltak igazán sikeressé és népszerűvé, az alkalmanként társszervezőkkel (Nézőpont Intézet, NKE Biztonságpolitikai Szakkollégium, Szegedi Politológus Hallgatók Egyesülete, Doktoranduszok Országos Szövetsége Történettudományi- és Politikatudományi Osztály) lebonyolított rendezvények országosan is komoly

visszhangot és elismerést váltottak ki a hallgatók és a tudományterület ismert kutatói körében.

Mára a Móra Ferenc Szakkollégium a Szakkollégiumi Mozgalom meghatározó tagjává vált, az a közel 200 kurzus, szakkurzus, műhelyfoglalkozás, előadássorozat, amelyet az elmúlt években szerveztünk, elősegítette hallgatóink tudományos fejlődését, ismereteinek bővítését. Míg 2013-ban csak 15 olyan szakkollégistánk volt, aki tanulmányai mellett tudományos tevékenységet is folytatott, ez a szám mára már meghaladja a százat. Két Interkollnak, Szakkollégiumi Nyári Találkozóznak adtunk otthont, képviseltetjük magunkat a Szakkollégiumok Egyeztető Fóruma Minősítést Segítő Bizottságában, és delegálunk oktatót a Minősítő Bizottságba. Szakkollégiumi találkozokat, workshopokat szervezünk, segítünk és mentorálunk tudományos műhelyeket. Úgy gondoljuk, hogy a szakkollégiumoknak fontos szerepe van a tehetséggondozásban, különösen a vidéki felsőoktatási intézmények tehetséggondozásában. Ennek a küldetésnek, filozófiának a szellemében álmotunk egy nagyot, és szerveztük meg 2017 decemberében első nemzetközi interdiszciplináris konferenciánkat. A jelentkezők száma és az érdeklődés bennünket is meglepett, ugyanakkor igazolta, hogy szükség van a hasonló rendezvényekre. A két napos, két helyszínen zajló rendezvényünkre 8 felsőoktatási intézmény 17 szakkollégiumának 85 hallgatója jelentkezett. Az előadások színvonala szekcióvezetőink szerint az Országos Diákköri Konferenciákkal vetekedett, nem egy esetben komoly kihívást jelentett megnevezni a szekció különdíjas előadókat.

A konferenciákon elhangzott előadások sikere, pozitív visszhangja arra ösztökölt bennünket, hogy a legjobb előadások írott, szerkesztett változatát kötetben is megjelentessük. Így indult útjára 2014-ben Móra Akadémia tudományos sorozatunk, amely a szakkollégium névjegyévé vált, és immár ötödik kötetét tarthatja kezében a tisztelt olvasó. A Móra Akadémia első kötetének megjelenésekor még kissé aggódva gondoltunk arra, hogy vajon lesz-e annyi vállalkozó kedvű szakkollégistánk az elkövetkező években, hogy a Móra Akadémia évente megjelenő periodikává váljon. A második kötet 2015-ben nemcsak a választ adta meg, hanem egyben utat is mutatott a jövőre. Történt, hogy az Országos Bölcsészkonferenciánk zárásakor kértük, hogy aki szeretné, küldje el előadása írott, szerkesztett változatát, és saját hallgatóink mellett meghívott vendégeink is éltek a lehetőséggel. Így a Móra Akadémia „szakkollégium közivé vált”, szerzői között pécsi, budapesti, kaposvári, debreceni, kolozsvári szakkollégistákat egyaránt köszönhetünk. Ma már kifejezetten törekedünk arra, hogy a szakmai rendezvényeinken fellépő vendégeink küldjenek tanulmányt a Móra Akadémia köteteibe, úgy gondoljuk a szakkollégiumok közötti együttműködésnek, közös gondolkodásnak, a szakmai produktumok előállításának ez lehet az egyik járható útja.

A Móra Akadémia 5. kötete a konferencia jellegéből adódóan interdiszciplináris, számos tudományterület közül válogat, de a Móra hagyományaihoz is igazodva a bölcsészet és a társadalomtudomány dominál.

Nem véletlenül, a kötet szerzői között legnagyobb számban történészekkel, irodalmárokkal, nyelvészekkel, pszichológusokkal és politológusokkal találkozunk. Ugyanakkor a természettudomány és a közgazdaságtudomány is képviselteti magát néhány tanulmánnyal, így elmondhatjuk, hogy az ötödik kötet sokoldalúságával, változatosságával mindenképpen kiemelkedik az eddig megjelentek közül.

A kiadvány tanulmányaihoz mindenkinek jó szórakozást kívánok, remélem a tematikai és műfaji sokszínűség előnyévé válik a Móra Akadémia ötödik kötetének is, és mindenki talál érdeklődésének megfelelő írást, elemzést. Végül köszönetet szeretnék mondani az SZTE azon oktatóinak, munkatársainak, akik közreműködtek a konferencia szervezésében, szekcióvezetőként értékelték az előadásokat, megnevezték a szekció különdíjasokat, tanácsaikkal segítették az előadók szakmai fejlődését. Külön köszönet Bíró Gyöngyvérnek, aki formába öntötte, lektorálta, szerkesztette a kötetet, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériumának, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelőnek és a Nemzeti Tehetség Programnak az anyagi támogatásért, amelynek segítségével a kötet megjelenhetett.

Szeged, 2018. június 13.

Kovács Attila
*a Móra Ferenc Szakkollégium
igazgatója*

Az 1968-as csehszlovákiai bevonulás a 31. harcokcsiezred szemszögéből¹

CSÍK ÁDÁM LAJOS

Bevezetés

A hatvanas évek a 20. század egyik legmozgalmasabb és legforróbb időszaka volt. Ez volt az az évtized amikor a hidegháború keretében az űrverseny, a hatalmi vetélkedés komoly intenzitással folyt. 1968 a társadalmi változások, diáklázadások és reformfolyamatok éve volt. Ez volt az az év, amikor Alexander Dubček a CSKP² első titkára lett. Ezzel véget vetett Antonín Novotný neosztálinista vezetésének. A Csehszlovákiai változások egyszerre felülről, és alulról szerveződő reformfolyamat volt. Célkitűzése az ember arcú szocializmus megteremtése volt. Ez a folyamat gyors, a tömbön belüli progresszív reformfolyamatba csapott át. Ezen gyors, Moszkva számára veszélyesnek és kezelhetetlennek tűnő folyamatok a szocialista tömb vezetőit összekovácsolták a reformfolyamatokkal szembeni fellépésre.³ Ebbe a helyzetbe csöppent bele a Magyar Néphadsereg és a témám fókuszpontjában lévő rétsági 31. harcokcsi ezred.

A 31. harcokcsi ezred mozgósítása és a kitűzött feladatok

A csehszlovákiai bevonulással kapcsolatban a 31. harcokcsi ezred az 1968. július 27-én elrendelt mozgósítást az előre megírt mozgósítási és harcckészültségi (GYÉMÁNT, VÍZVALASZTÓ) borítékrendszerek alapján hajtotta végre. A tartalékos állomány mozgósításának gyorsaságát hadkiegészítő körzetek munkáját pozitívan jellemzik a jelentések. A tartalékosokkal kapcsolatban az ezred első körben nagy nehézségek árán tudta megoldani ruházatának biztosítását. A mozgósításkor a bevonultak alig hoztak személyes tárgyakat. Ez a későbbiekben komoly akadályt jelentett, mivel ezek pótlását csak nehezen tudták megoldani. Ezt tetézte az a tény, hogy a hirtelen bevonulással a tartalékosok mindennapi ügyei félbeszakadtak, vagy nem tudtak különböző kötelességeiknek eleget tenni. Erre a civil közigazgatási szervek, illetve a munkahelyek sem voltak felkészülve. A bevonulatási rendszer előnyei ellenére, több olyan embert is behívtak szolgálatra, akik azt fizikailag nem tudták ellátni. Később őket le kellett szerelni.⁴

Az ezred a laktanya elhagyását és a várakozási körlet elfoglalását az erről rendelkező terveknek megfelelően, szintidőn belül hajtották végre. Mivel a

¹ A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma UNKP-17-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

² Csehszlovákia Kommunista Pártja.

³ KUN 2008, 13–22.

⁴ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.

megindulási körlet az ezred támaszpontjától viszonylag közel esett – a 8. gépkocsizó lövészadosztállyal ellentétben – nem hajtott végre nagy távolságú menetet. A várakozási körletben (VÁK) töltött idő során az álcázást nem tudták megfelelően megoldani.⁵

A tervek kidolgozását az ezred parancsnok helyettese és az ezred törzse végezte. A feladat végrehajtásának két verzióját készítették el. A két verziót az alapján dolgozták ki, hogy ütköznek-e fegyveres ellenállásba, vagy sem. A hadműveleti terv megalkotása során 1:100000 és 1:200000 méretarányú térképeket használtak fel. A bevonulás során 65 km távú harci menetet határoztak meg az ezred számára. Úgy tervezték, hogy az ezred vezeti a bevonulást, az egységek szorosan egymást követik, ellátó alakulataik a harcoló alakulatoktól elszeparáltan haladnak, illetve végbiztosítást nem szerveznek a menet számára (1–2. kép). Az ezred feladata a következő volt: *„Fő feladat: az objektumok gyors birtokbavétele, és a fegyveres erők tagjainak lefegyverzése, illetve ellenőrzés alá vétele. Az együttműködés megszervezése folyamán a fő figyelmet arra fordítottuk, hogy az egység fő feladatát, Léva város birtokbavételét, 3-4 óra alatt végre tudjuk hajtani. Ennek érdekében nagy gondot fordítottunk a híd átkelőhelyek, megsemmisítése esetén a gázló biztosítására, a felderítés és a menetbiztosítás alapos megszervezésére. Fegyveres ellenállás esetén a ellenálló góccok menet közbeni felszámolását szerveztük meg, nagyobb erejű ellenséggel való találkozás esetére pedig az ellenálló erők találkozó harcban történő szétverését határoztuk meg.”*⁶



**1. kép: A bevonulás során használt T-55 típusú harckocsi
a bevonulás során használt megkülönböztető jelzéssel**

⁵ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.

⁶ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.



2. kép: A bevonulás során használt Csepel gyártmányú tehergépkocsi

Ez alapján a fő feladata az előre meghatározott célobjektumok elfoglalása és biztosítása volt. A legfontosabb célpont a Léván tartózkodó Csehszlovák Néphadsereg 64. harckocsi ezredének épületeinek elfoglalása volt, emellett pedig az ott tartózkodó ezred harcképtelenné tétele is fontos feladat volt. Erre a célra különböző csoportokat hoztak létre, amelyek feladata az előre kijelölt objektumok elfoglalása és biztosítása volt.⁷

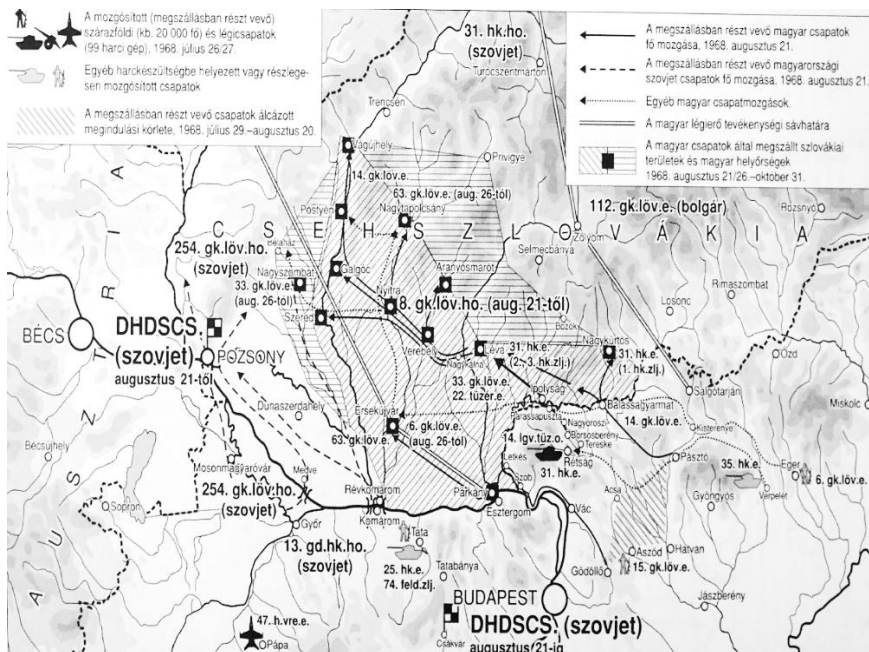
Az 1968-as hadművelet

A hadművelet nyitányaként 1968. augusztus 18-án elrendelték a 8. gl. ho. ezzel együtt a 31. hk. e. számára is a megindulási körlet elfoglalását. 19-én kiosztották a csapatoknak a festékanyagot a megkülönböztető jelzések felfestéséhez. Erre a Csehszlovák Néphadsereg ugyanolyan eszközállománnyal felszerelt alakulataitól való könnyebb megkülönböztetés érdekében volt szükség. A feladat végrehajtásával kapcsolatban Szűcs Ferenc altábornagy augusztus 18-án eligazítást tartott a 31. harckocsi ezred parancsnokának. A csapatoknál ekkor javában megkezdődött a végső felkészülés, a hadianyagok felmálházása, bepakolása, a fegyverek tisztítása és felkészítése az esetleges harcra. Ez még az utolsó pillanatokban, a határ felé tartva is folyt. Augusztus 19-én Provalov

⁷ PATAKY 2008, 79.

vezérezredes a „CS”⁸ időpontot helyi idő szerint 1968. augusztus 20. 24:00 órára határozta meg.⁹

A hadművelet során a magyar erők számára 3 menetoszlopban való előretörést határoztak meg. Az első menetoszlopban a 14. gl. e. Bozók – Nyitra – Vágújhely irányban haladt. A második menetoszlopban a 31. hk. e. 22. Tüzérezred és 93. páncéltörő tüzérosztály vezette Léva – Nagykálna, illetve Léva – Nyitra – Galóca irányt határozták meg. A harmadik menetoszlop 63. gl. e. haladt a Párkány – Érsekújvár útvonalon (1–2. térkép).¹⁰



1. térkép: A magyar csapatok gyülekezési körletei, a bevonulás során végrehajtott menet útvonala, állomásai, és a magyar erők tevékenységi köze

⁸ A hadművelet kezdeti időpontját jelöli.

⁹ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.

¹⁰ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.



2. térkép: Szovjet csapatok bevonulási irányai

Esetleges ellenállás esetén Lévát és Nyitrát (ahol a 64. harckocsi ezred és 22. páncéltörő tüzér ezred állomásozott) kombinált tüzérségi csapással és harckocsi rohammal kívánták lerohanni. Az előre nyomulás során a magyar légierő biztosította volna a légi fedezetet. A hadművelet első lépéseként a határőrség csapatai augusztus 20. 23:30 kor megkezdték lefegyverezni a határ másik oldalán szolgálatot teljesítő csehszlovák határőröket és belügyi szervek munkatársait. A feladatot legkésőbb 21-én 0:30-ra a határ teljes szakaszán végre kellett hajtani. A 31. hk. e. 0 óra 15-perckor kezdte meg a menetet, majd 02:15-kor lépte át a határt Ipolyságnál. Az ezred a menetet 1968. augusztus 21-én 00:40-kor kezdte meg, a határt az ezred felderítő csoportja 21-én 02:15-kor lépte át. A menet első szakaszában haladó 8. gl. ho. hadosztály parancsnokságának fennakadásai miatt a menet megakadt, haladása néha megtorpant. További nehezítő tényező a terep és annak adottságai voltak. A később keletkezett jelentések alapján az útviszonyok miatt több kisebb baleset is történt, illetve lassabban is kellett haladniuk. Ez még tovább lassította a menetet. A 11. harckocsi hadosztály – melybe a 31. harckocsi ezred is tartozott – harccselekmény naplója alapján, a hegyes terepen végrehajtott meneteket hadgyakorlatok keretében nem gyakorolták. Mindezek ellenére az ezred 16,25 km/óra átlagsebességgel haladt.¹¹ Lévát az első egységek 21-én 04:20-kor érték el. Amint beértek, azonnal lefegyverezték a városi és az ottani belügyi szerveket, ellenőrzésük alá vették a járási hivatalokat, és egyéb más, fontos objektumokat. Erőszakos ellenállásba sehhol sem futottak.¹²

¹¹ PATAKY é.n., 12–16.

¹² PATAKY é.n., 14–20; HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ő.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.

A lévai bevonulás fogadtatása

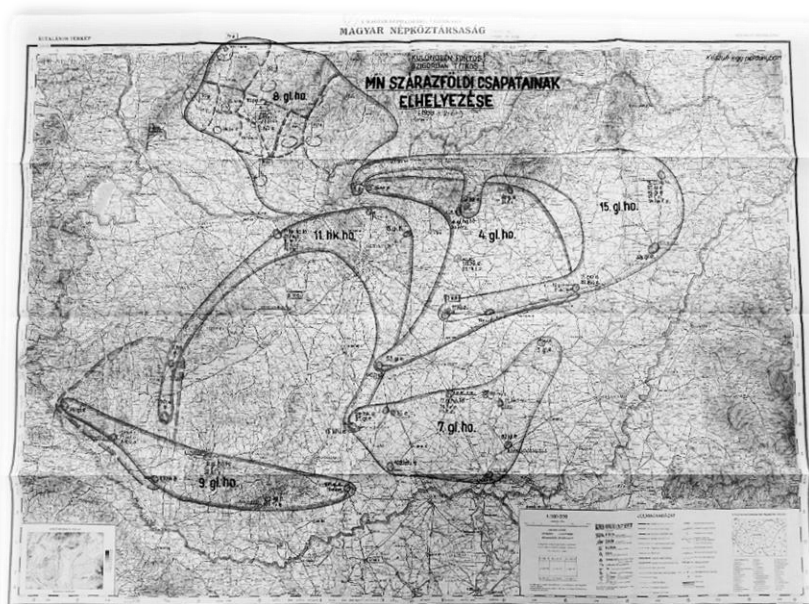
A városi belügyi szervek együttműködtek, ennek ellenére többségében udvariasan, de tartózkodóan irányultak a bevonulók felé. A helyi Népi Milícia parancsnoka a bevonulás tényét elfogadta, annak céljaival egyetértett. A Léván állomásozó csehszlovák harckocsi ezred parancsnoka a magyar harckocsi ezred parancsnok elé hajtott és tájékoztatta, hogy parancsot kapott, hogy nem állhat ellen a beérkező idegen csapatoknak. Ezen túl parancsot kapott, hogy működjön együtt a bevonulókkal. Ennek ellenére a magyar csapatok blokád alá vették a csehszlovák harckocsi ezred objektumait. 21-én a csehszlovák tiszti állomány részére tiszti gyűlést tartottak. A gyűlésen Kovács alezredes kijelentette, hogy ő a helyőrség parancsnok, kötelesek parancsait végrehajtani. A bevonulás napjának reggelén, Léván kisebb csoportok alakultak, egész nap tiltakoztak, vitatkoztak a magyar katonákkal, kérdőre vonták őket a bevonulás jogtalansága miatt. A tüntetők kijelentették, hogy Csehszlovákiában nem folyt ellenforradalom, ami az egyik hivatkozási alapja volt a bevonulásnak. A nap folyamán komolyabb atrocitás nem történt. A magyar katonák megfontoltan viselkedtek, kerültek a konfliktusokat a lakossággal. A nap folyamán tárgyalásokat kezdeményezett a 31. harckocsi ezred parancsnoka a járás valamennyi vezetőjével. A csehszlovák tárgyalófelek jogtalannak és szükségtelennek minősítették a bevonulást, az eddigi vezetőiket tekintik törvényes vezetőknek. Ennek ellenére közreműködésre hajlandók voltak a közrend, a közellátás, egészségügy zökkenőmentes üzemeltetésének kérdésében. 21-én este Kovács alezredes kijelentette, hogy ő a helyőrség parancsnoka, a csehszlovák katonák és a belügyi szervek kötelesek utasításainak engedelmeskedni, gyülekezési- és alkoholtilalmat rendelt el.¹³

A magyar megszállási körzet

A bevonulás során a 31. hk. e. más egységei 21-én a reggeli órákban elérték Nagykürtös várost. Tüntetések voltak Érsekújváron és Nyitrán, a katonák levegőbe löve tudták a lakosságot kordában tartani. A lakosság nagy része passzívan viselkedett, ami az egész magyar megszállási körzetben meghatározó volt. Augusztus 21-én az egész 8. gl. ho. teljesítette az előzetesen meghatározott célkitűzéseket, a nap végére minden nagyobb településen létrejött helyőrség (3. térkép).¹⁴

¹³ PATAKY é.n., 12–16.

¹⁴ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.



3. térkép: A Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatainak elhelyezkedése 1968.08.21. után

A források az augusztus 21-től kezdődő járőrözéseket a következőképp jellemzik. „A járőrözéseket a kezdeti időszakban, önálló alegységekkel hajtottuk végre, amelyek önállóan is képesek voltak harcfelelősségre. 1968. szeptember 10-től a járőrök számát feleztük tízre, feladataik megváltoztak, tevékenységük politikai jellegűvé vált. Ezért összetételük két politikailag fejlett tisztből tevődik össze. Ezek a csoportok állandó területekre hetenként egy alkalommal kerülnek kiküldésre.”¹⁵

Tehát szeptember 10-ig fegyveres kísérettel voltak megerősítve a járőr feladatokat végrehajtó csoportok. A feladat végrehajtásához az ezred kapott helikopteres támogatást is. A bevonulás során ezt hasznosítani nem tudták, de a későbbiekben felderítésben és kapcsolattartásban, illetve személyszállításban hasznát vették.¹⁶

A kezdeti időszakban a helyi lakosság a magyar csapatokkal – nemzetiségre való tekintet nélkül – elutasította a kapcsolatot. A magyar csapatok meglátása szerint,

¹⁵ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.

¹⁶ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.

a passzív ellenállás egyik fő fegyvereként a tüntetések szolgáltak. Ezek leszerelésére, a különféle provokációkra nem reagáltak. Ezzel kívánták elkerülni az erőszakos események kirobbanását.¹⁷

A lakosság részéről további inzultusok érték a magyar katonákat. Augusztus 22-én 12:00–13:00 között sztrájkot tartott a város lakossága. Aznap még több zavaró esemény is zajlott. Az esti órák folyamán több rendbontás is történt (jelszavak felfestése) amely során fegyverhasználat is bekövetkezett (3. kép). Ebből adódóan csehszlovák részről sérülés is keletkezett. Léván kívül Zarnvice¹⁸ településen volt tüntetés. A következő napokban újabb feliratok jelentek meg a környező települések útjain és falain.¹⁹



3. kép: A bevonulás utáni hetek, hónapok során rengeteg magyar, szlovák nyelvű felirat jelent meg a magyar alakulatok által ellenőrzött települések utcáin. Ennek egyik példája ez a kép is.

A bevonulás utáni időszakban a lakosság és a magyar katonák leginkább járőrözés során léptek érintkezésbe. Ilyenkor többnyire a lakosság helyzetéről, politikai helyzetértékeléséről, esetleges rendbontásokról, „ellenforradalmi propagandáról” tájékoztak. Általában a járőrözési utak mentén eredtek

¹⁷ PATAKY é.n., 16–19; HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ő.e. „A politikai munka irányításának, valamint az MN. Pol. Fcsf. 0010.sz. Utasítása végrehajtásának tapasztalatai” Szám: 0623/1968; HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ő.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.

¹⁸ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ő.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050.

¹⁹ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ő.e. „A politikai munka irányításának, valamint az MN. Pol. Fcsf. 0010.sz. Utasítása végrehajtásának tapasztalatai” Szám: 0623/1968; HL. MN 1968 „ZALA” 56. d. 90. ő.e. „Járőrnapló” 5/12/71.

beszélgetésbe különböző helyi lakosokkal, szlovák nyelven tolmács segítségével, illetve magyarul. Megkérdezték azok véleményét, majd – annak tartalmától függetlenül – lejegyezték a járőr naplójukba.²⁰

A lakosság megnyilatkozásai aktív ellenállást nem tartalmaztak, a járőröző katonákkal szemben atrocitásokat nem követtek el. A járőrök általában a helyi lakosságon kívül a községek vezetőivel, helyi pártszervekkel, nemzeti tanácsokkal, az útvonalukba eső gyárak, termelőszövetkezetek munkásaival és vezetőivel eredtek szóba. A beszélgetések során nem csak a helyi történekekről, esetleges problémákról gyűjtöttek adatokat a magyar katonák, de különböző pletykákat, szóbeszégeket is megörökítettek.²¹

A megszállás lezárása, a 31. harcokosi ezred hazatérése

Augusztus során a megszállási zónában az élet lassan megindult. A mezőgazdasági munkákat folytatták, a gyárak termelése újraindult. A helyi közigazgatás a bevonuló csapatok irányítása mellett helyreállt. A közbiztonság fenntartásában is már az első napoktól részt vettek a helyi belügyi szervek. Szeptemberben már rendben megindult a közoktatás is. A magyar csapatok egyre jobban részévé váltak a hétköznapiaknak. A magyar alakulatok szeptember elejétől kezdve táboraikban megkezdtek a különféle kiképzések, foglalkozások folytatását.

A magyar vezetés már szeptembertől kezdve szorgalmazta a Csehszlovákiában tevékenykedő magyar alakulatok mielőbbi hazaszállítását. Ez azonban csak október 21–25 között, illetve a 31. hk. e. esetében csak október 31-én történt meg.²²

Források

HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „járőrnapló” 5/12/71

HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „Jelentés felterjesztése a „ZALA” gyakorlatról...” Szám: 00548/1968

HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „Jelentés a ”ZALA” feladat tapasztalatairól” Szám: 0633/1968

²⁰ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö. e. „járőrnapló” 5/12/71; HL. MN 1968 „ZALA” 56. d. 90. ö.e. „Pol II füzet”.

²¹ HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „járőrnapló” 5/12/71; HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „Jelentés felterjesztése a „ZALA” gyakorlatról...” Szám: 00548/1968; HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „Jelentés a ”ZALA” feladat tapasztalatairól” Szám: 0633/1968.

²² SZÁMVÉBER 2012, 21–22; PATAKY é.n., 18–19; HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ö.e. „A politikai munka irányításának, valamint az MN. Pol. Fcsf. 0010.sz. Utasítása végrehajtásának tapasztalatai” Szám: 0623/1968.

HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ő.e. „A politikai munka irányításának, valamint az MN. Pol. Fcsf. 0010.sz. Utasítása végrehajtásának tapasztalatai” Szám: 0623/1968

HL. MN 1968 „ZALA”56. d. 90. ő.e. „31. HK. EPK. Összefoglaló jelentése” Szám: 0050

Irodalom

KUN 2008 = Kun Miklós: *A "prágai tavasz" titkos története*. Budapest 2008.

PATAKY 2008 = Pataky Iván: *A vonakodó Szövetséges. A Magyar Néphadsereg közreműködése Csehszlovákia 1968. évi megszállásában*. Budapest 2008.

PATAKY é.n. = Pataky Iván: „ZALA” HADGYAKORLAT A rétsági 31. harcokcsi ezred részvétele Csehszlovákia 1968. évi megszállásában.; <http://docplayer.hu/1880478-Pataky-ivan-a-retsagi-31-harcokcsi-ezred-resz-vetele-csehszlovakia-1968-evi-megszallasaban-az-elozmenyek.html> (Letöltés: 2018.04.26.)

SZÁMVÉBER 2012 = Számvéber Norbert: „Zala” 1968–Az MN 8. Gépkocsizó Lövészadosztály hadműveleti naplója Csehszlovákia megszállásának időszakából. Szerk.: Számvéber Norbert, Solymosi József, Püedlo kiadó. Budapest 2012.

Képek forrása

1. kép: https://en.wikipedia.org/wiki/T-54/T-55#/media/File:T-55_schematic.png (Letöltés: 2018.06.13.)

2. kép: <http://www.csepel-sziget.hu/wordpress/files/teherauto/d344.htm> (Letöltés: 2018.06.13.)

3. kép: http://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/04/15/a_sosemvolt_megszallas_avagy_zala_a_felvideken (Letöltés: 2018.06.13.)

1. térkép: SZÁMVÉBER 2012.

2. térkép: <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000168/pic/img000.jpg> (Letöltés: 2018.06.13.)

3. térkép: Hadtörténeti Levéltár MN „ZALA” 55-ös doboz. 89-es őrzési egység

The Entry into Czechoslovakia in 1968 from the point of view of the 31st Tank Division

ÁDÁM LAJOS CSÍK

In 1968 Czechoslovakia within the eastern bloc was taking the lead in the field of political and social reforms to develop "human-faced socialism". The political elite of the Soviet Union was seriously concerned about it, therefore during the spring and summer of 1968, continuous meetings, consultations and negotiations took place between the Warsaw "group of five" and Czechoslovakia. In spite of the negotiations the Czechoslovak leadership could not be forced to follow the instructions given by the five. That is why the Soviet leadership had made the ultimate decision, that is, to intervene Czechoslovakia, involving its allies in the military action. The purpose of my presentation is to present the preparation of the Hungarian People's Army for the military action and its role in the intervention, as well as the Army's everyday in foreign land and finally the withdrawal from Czechoslovakia. My further aim is to present the political and combat preparation of the troops involved in the operation, as well as the everyday life of the Czechoslovakian people at that time, their mood and attitude towards the Hungarian troops, relying on primary sources, from the perspective of the patrolling soldiers.

Felelős kiadó:
Kovács Attila

Kiadó:
Szegedi Tudományegyetem
Móra Ferenc Szakkollégium
6726 Szeged, Közép fasor 31–33.

Nyomdai munkálatok:
Innovariant Nyomdaipari Kft.
6750 Algyő, Ipartelep, Külterület 4.

Felelős vezető:
Drágán György
ISSN 2064-809X

